

УДК 343.13

ЛЕОНОВ Б.Д., доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник МНДЦ при РНБО України.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2488-7377>.

ЧЕЛПАН Ю.В., провідний науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3540-6421>.

СТЕПАНОВ В.А., кандидат технічних наук, науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5249-6883>.

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ АУДІО- ТА ВІДЕОКОНТРОЛЮ МІСЦЯ

DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.2\(53\).334276](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.2(53).334276)

Анотація. Стаття присвячена проблемі удосконалення визначення аудіо- та відеоконтролю місця як різновиду негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Звернено увагу на доцільність уточнення деяких ознак поняття аудіо- та відеоконтролю місця в зазначеному контексті. Наведено обмежений перелік спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації, що застосовуються під час проведення відповідних оперативно-розшукових, контррозвідувальних заходів або негласних слідчих (розшукових) дій з аудіо- та відеоконтролю місця. Зроблено висновок, що уточнена законодавча регламентація цієї дії у Кримінальному процесуальному кодексі України сприятиме забезпеченню законності під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів.

Ключові слова: аудіоконтроль місця, відеоконтроль місця, негласні слідчі (розшукові) дії, технічні засоби негласного отримання інформації, спеціальні технічні засоби для зняття інформації з каналів зв'язку.

Summary. The article is devoted to the problem of improving the definition of audio and video monitoring of a place as a type of covert investigative (search) actions and operational search measures. Attention was drawn to clarification of some features of the concept of audio and video monitoring of a place in the specified context. A limited list of special technical means for information interception from communication channels and other technical means for covert obtaining of information, which are used during the conduct operational search measures, counter-intelligence activities or covert investigative (search) actions with audio and video monitoring of a place, is given. It is stated that the regulation of this action in the Code of criminal procedure of Ukraine will contribute to ensuring legality during conduct of covert investigative (search) actions and operational search measures.

Keywords: audio monitoring, video monitoring, covert investigative (search) actions, technical means for covert obtaining of information, special technical means for interception of information from communication channels.

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 246 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) негласні слідчі (розшукові) дії (далі – НСРД) є різновидом слідчих розшукових дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених зазначеним

кодексом [1]. НСРД спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у кримінальному провадженні.

Відповідно до 21 глави КПК України НСРД поділяються на дві основні групи: перша група регламентована § 2 “Втручання у приватне спілкування”; друга – § 3 “Інші види негласних слідчих (розшукових) дій”.

До другої групи НСРД віднесені заходи з аудіо- та відеоконтролю місця (ст. 270). Такі дії проводять у випадках, якщо відомості про кримінальне правопорушення та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Вони проводяться на підставі рішення слідчого, прокурора виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів (ст. 246 КПК України).

Згаданий різновид НСРД викликає багато питань з огляду на: визначення його змістовних ознак; меж тимчасового обмеження правоохоронними органами прав і свобод людини; відповідність принципу верховенства права і європейським стандартам [2, с. 164]; достовірність результатів, зафіксованих в протоколі такої слідчої дії [3, с. 238]; визначення належності отриманих в результаті НСРД доказів у разі перекваліфікації тяжкого злочину на злочин невеликої або середньої тяжкості [4, с. 137].

Водночас, у ст. 3 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” [5] визначено, що правову основу оперативно-розшукової діяльності, поряд з іншими законодавчими актами, становить КПК України. Саме тому кожен оперативно-розшуковий захід, який має свій аналог серед НСРД, після 2012 року прописаний з умовою його використання “згідно з положеннями статті ...КПК”. Таким чином врегульовано порядок проведення оперативно-розшукового заходу, аби він не суперечив вимогам КПК України. Однак, звісно, що порядок проведення оперативно-розшукового заходу не є абсолютно тотожним порядку проведення НСРД.

Враховуючи викладене, потребують уточнення кримінально-процесуальні норми щодо таких НСРД, як аудіо- та відеоконтроль місця.

Результати аналізу наукових публікацій. Вивченням різних аспектів інституту оперативно-розшукової діяльності та після прийняття КПК України 2012 року інституту НСРД займалися такі науковці, як Бандурка О.М. [6], Берназ В.Д. [7], Білічак О.А., Богатирьов І.Г., Галаган В.І. [8], Гусаров М.С., Колесник В.А., Никифорчук Д.Й. [9], Письменний Д.П., Погорецький М.А. [10], Скулиш Є.Д., Тертишник В.М., Шепітько В.Ю. [11], Шумило М.Є. [12] та інші. Праці зазначених науковців, безсумнівно, є вагомим внеском в дослідження цього інституту.

Слід зазначити, що умовою використання в судовій практиці матеріалів оперативно-розшукових заходів та матеріалів НСРД є розсекречування не лише результатів їх проведення, а й підстав розгляду: клопотань, ухвал та постанов слідчих суддів. Сьогодні не всі апеляційні суди готові розсекречувати ухвали, якими надавалися дозволи на проведення оперативно-розшукового заходів. У такому разі працює правило вжиття усіх необхідних заходів прокурором до їх розсекречення, аналогічно до правила відносно НСРД, напрацьованого наразі касаційним судом.

Проте, аспекти НСРД, пов’язані з аудіо- та відеоконтролем місця, залишаються не повною мірою висвітленими, а тому потребують додаткового дослідження.

Метою статті є удосконалення законодавчого визначення аудіо- та відеоконтролю місця як НСРД та оперативно-розшукового заходу.

Виклад основного матеріалу. Під час проведення НСРД та оперативно-розшукового заходу з аудіо- та відеоконтролю місця допускається тимчасове застосування спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв’язку та інших технічних засоби негласного отримання інформації (далі – СТЗ) на підставах і за

умови, визначених законодавством України. Під СТЗ слід розуміти створені або модернізовані та пристосовані з наданням нової якості та властивості технічні засоби, обладнання, інструменти, програмне забезпечення, препарати та інші вироби, які за своєю технічною забезпеченістю або за безпосередньою обумовленістю їх застосування придатні для негласного отримання інформації або доступу до неї у прихований спосіб під час виконання завдань оперативно-розшукової, контррозвідальної, розвідальної діяльності або проведення негласних слідчих (розшукових) дій [13, с. 59].

Саме застосування СТЗ, на нашу думку, зумовлює уточнення деяких ознак понять “аудіоконтроль місця” та “відеоконтроль місця” в контексті НСРД та оперативно-розшукового заходу.

Стаття 270 КПК України, яка має назву “Аудіо-, відеоконтроль місця”, визначає, що аудіо-, відеоконтроль місця може здійснюватися під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину і полягає у здійсненні прихованої фіксації відомостей за допомогою аудіо-, відеозапису всередині публічно доступних місць, без відома їх власника, володільця або присутніх у цьому місці осіб, за наявності відомостей про те, що розмови і поведінка осіб у цьому місці, а також інші події, що там відбуваються, можуть містити інформацію, яка має значення для кримінального провадження [1]. Зазначений аудіо-, відеоконтроль місця проводиться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої в порядку, передбаченому статтями 246, 248, 249 цього Кодексу.

Ці дії, як й інші негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені ст. 260-264, 267, 269, 269-1, 270-272, 274 КПК України, проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких та особливо тяжких злочинів. Це є процесуальною гарантією від незаконного втручання в приватне життя людини органами досудового розслідування. Досить суперечливим залишається питання оцінки допустимості результатів НСРД як доказів у разі перекваліфікації тяжкого злочину на злочин невеликої чи середньої тяжкості. Визнання отриманої внаслідок такої дії інформації допустимим доказом видається сумнівним. З огляду на відсутність чітких законодавчих приписів з даного питання склалася суперечлива судова практика. Зокрема, деякі суди не визнають за можливе використовувати результати НСРД у разі зміни кваліфікації злочину на таку, за якої у кримінальному провадженні забороняється застосовувати НСРД [4, с.137].

У ст. 8 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” [5] визначено, що оперативним підрозділам для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності за наявності передбачених ст. 6 цього Закону підстав надається право здійснювати аудіо-, відеоконтроль місця згідно з положеннями ст. 270 КПК України. Цей захід проводиться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором. Такий захід застосовується виключно з метою запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, запобігання і припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав та організацій, якщо іншим способом одержати інформацію неможливо. В той же час, вказаний Закон України не містить визначення цього заходу. Не розкриває він й основні визначальні ознаки вказаного заходу.

В юридичній літературі використовується як широке, так і вузьке розуміння аудіо- та відеоконтролю.

“Аудіоконтроль” у вузькому розумінні визначається як прослуховування розмов за допомогою спеціальних технічних засобів. У широкому розумінні аудіоконтроль – це комплекс організаційних і технічних заходів зі здійснення акустичного контролю за особами та/або об’єктами, приміщеннями, територіями, що підлягають спостереженню

та охороні. “Аудіоконтроль” зазвичай є прихованим, фіксується на носіях інформації і використовується спільно з відеоспостереженням [14].

Метою аудіоконтролю є спостереження за діями та розмовами особи шляхом прослуховування й фіксації розмови у будь-якому місці її перебування, не зважаючи на те, що це місце є її власністю чи вона там тимчасово перебуває. Як правило, аудіоконтроль здійснюється цілодобово, тому що особа, яка може бути причетна до протиправних дій, може в будь-який момент надати чи спробувати надати іншим особам інформацію, що може мати значення для кримінального провадження [15 с. 104].

Що стосується поняття “відеоконтроль”, то його у вузькому розумінні прийнято вважати як контроль за ким-, чим-небудь, що здійснюється за допомогою відеокамер [16]. Відеоконтроль проводиться шляхом негласного візуального спостереження за діями особи її розмовами, поведінкою спеціальними підрозділами за допомогою спеціальних технічних засобів. Відеозапис дає змогу більш детально виявити необхідну інформацію, досконально визначити дії заінтересованих осіб, одержати певну інформацію, що стосується діяльності підозрюваної або обвинуваченої особи в учиненні кримінального правопорушення [13, с. 104].

Автори науково-практичного коментаря КПК України, аналізуючи ст. 270 “Аудіо-, відео контроль місця” КПК України, виділяють наступні процесуальні особливості цієї НСРД [17, с. 576]:

1) можливість під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину здійснювати аудіо, відеоконтроль шляхом прихованої фіксації інформації всередині публічно доступних місць без відома їх власника, володільця або присутніх у цьому місці осіб, за наявності відомостей про те, що розмови і поведінка осіб у цьому місці, а також інші події, що там відбуваються, можуть містити інформацію, яка має значення для кримінального провадження;

2) публічно доступним місцем визначається місце, в якому можливо перебувати без відома та отримання згоди його власника, володільця або присутніх у цьому місці осіб;

3) аудіо- та відеоконтроль здійснюється виключно на підставі ухвали слідчого судді, поставленої в порядку, передбаченому ст.ст. 246, 248, 249 КПК України; цьому передуює складання слідчим клопотання про дозвіл на проведення аудіо- та відеоконтролю місця з подальшим узгодженням з прокурором (на підставі ст.ст. 246, 248-250, 270 КПК України); у виняткових випадках аудіо-, відео контроль місця можливо розпочати до винесення ухвали слідчим суддею згідно з вимогами ст. 250 КПК України.

З урахуванням викладеного, публічно доступним місцем є вулиця, площа, зупинка громадського транспорту, вокзал, кафе, магазин тощо.

Слід зазначити, що приміщення, які спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені відповідно до закону (приміщення з примусового утримання осіб у зв’язку з відбуттям покарання, затримання, взяттям під варту тощо), мають статус публічно доступних для проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії [15, с. 103].

В той же час, в проекті закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” [18] під “аудіоконтролем місця” пропонують розуміти оперативно-розшуковий захід, що полягає у здійсненні прихованої фіксації відомостей за допомогою аудіозапису всередині публічно доступних місць, без відома їх власника або присутніх у цьому місці осіб, за наявності відомостей про те, що розмови і поведінка осіб у цьому місці, а також інші події, що там відбуваються, можуть містити інформацію, яка має значення для вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності. В зазначеному проекті під

“відеоконтролем місця” пропонують розуміти оперативно-розшуковий захід, що полягає у здійсненні прихованої фіксації відомостей за допомогою відеозапису всередині публічно доступних місць, без відома їх власника або присутніх у цьому місці осіб, за наявності відомостей про те, що розмови і поведінка осіб у цьому місці, а також інші події, що там відбуваються, можуть містити інформацію, яка має значення для вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності.

На наш погляд, у згаданому визначенні “аудіоконтролю місця” наведені не всі ознаки цієї дефініції. Зокрема, не згадані такі, як: спосіб “негласного отримання інформації”; дії з отримання інформації “відбір, передача, прийом, фіксування/ аудіозапис та обробка інформації”; “використання СТЗ”. З приводу останнього слід зауважити про різноманіття типів СТЗ, що застосовують під час проведення зазначеної дії, а саме: радіомікрофони, стетоскопи, лазерні мікрофони та інші, що придатні для зняття акустичних сигналів як в пасивному, так і в активному режимах роботи.

Наведене визначення “відеоконтролю місця” також не містить згадки про такі ознаки, як: спосіб “негласного отримання інформації”; дії з отримання інформації “відеозапис, фотозйомка, передача, приймання та обробка інформації”; “використання СТЗ”.

Доцільно також звернути увагу на типи СТЗ, що застосовують під час проведення зазначеної негласної слідчої розшукової дії, а саме: засоби для отримання відеозображення місця та його передачі по радіоканалу, що складаються із закамуфльованих відеокамер із діаметром об’єктива менше 1,0 мм, винесеними органами управління та радіопередавачами; закамуфльовані фотоапарати та відеокамери, що мають об’єктив з винесеною зіницею входу “pin-hole” та/або з винесеними органами управління та працюють при низькій освітленості об’єкта спостереження 0,01 Лк та менше або при освітленості на приймальному елементі 0,0001 Лк та менше; відео- або телевізійні закладні пристрої в вигляді окремого модуля або закамуфльовані для зняття відео інформації з подальшою фіксацією шляхом відеозапису на портативному пристрої або передачею за допомогою радіоканалу, оптичного (інфрачервоного) каналу або електромережі та інші.

Ці особливості функціонування СТЗ дають підстави для опису дій із передачі та приймання аудіо- та відеосигналів в контексті пояснення ознаки “отримання інформації”.

Проведення зазначеної НСРД забезпечується працівниками оперативних або оперативно-технічних підрозділів уповноважених органів, а отримані результати фіксуються на матеріальні носії інформації. При цьому, по-перше, рекомендовано використовувати виключно сертифіковані СТЗ; по-друге, зазначені працівники повинні не допускати використання СТЗ, що може спричинити шкоду здоров’ю власника інформації та сторонніх осіб, довкіллю; по-третє, проводити встановлення, зняття чи заміну СТЗ тільки в межах санкціонованого тимчасового обмеження прав і свобод людини.

У юридичній літературі відмінності аудіо-, відеоконтролю особи та аудіо-, відеоконтролю місця визначають за допомогою співвідношення обов’язкових елементів, таких як: 1) мета й завдання; 2) суб’єкт; 3) об’єкт; 4) внутрішній зміст дії; 5) результат [19, с. 163]. Ми приєднуємося до цього підходу.

На підставі порівняння аудіо-, відеоконтролю особи та аудіо-, відеоконтролю місця зроблено висновок, що в цілому обов’язкові елементи наведених НСРД збігаються (мета й завдання, об’єкт, суб’єкт, внутрішній зміст та результат), але все ж таки є певні розбіжності [19, с. 164].

Аудіо-, відеоконтроль місця відрізняється від НСРД із аудіо-, відеоконтролю особи передусім місцем її проведення, а також організаційно тактичними особливостями здійснення.

Аудіо-, відеоконтроль особи має більш універсальний характер. Він не містить обмежень у місці провадження, як аудіо-, відеоконтроль місця.

Більш вдалим є підхід до визначення поняття “аудіо-, відеоконтроль місця”, який міститься в Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні. Згідно з цією Інструкцією “аудіо-, відео контроль місця” полягає у застосуванні технічного обладнання у публічно доступному місці з метою фіксації відомостей (розмов, поведінки осіб, інших подій), які мають значення для кримінального провадження, без відома присутніх у ньому осіб [20].

За результатами вивчення змісту отриманої інформації слідчий, а у разі необхідності спеціаліст складає протокол, у якому описує технічні носії інформації та технічні засоби, за допомогою яких була відтворена наявна в них інформація.

Висновки. За результатами аналізу інформації, присвяченої проблемам НСРД та оперативно-розшукової діяльності, вважаємо за доцільне запропонувати таке визначення аудіо- та відеоконтролю місця: негласна слідча (розшукова) дія або оперативно-розшуковий захід, що полягає в негласному отриманні інформації (прослуховуванні, спостереженні, відборі, аудіозаписі, відеозаписі/фотозйомки, передачі, прийманні, фіксуванні та обробці) про зміст розмов осіб або інших звуків, про рухи, дії, поведінку осіб та/або зображення, пов’язаних з їх діяльністю, місцем перебування тощо, всередині публічно доступних місць з застосуванням спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв’язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації.

Вважаємо, що запропонована регламентація визначення аудіо- та відеоконтролю місця у КПК України (ст. 270) та Законі України “Про оперативно-розшукову діяльність” сприятиме забезпеченню законності під час проведення НСРД та оперативно-розшукових заходів.

Використана література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text) (дата звернення: 21.01.2025).
2. Уваров В.Г. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми юридичної визначеності та ефективності. *Правова позиція*. 2016. № 2(17). С. 163-169. URL: legalposition.umsf.in.ua/archive/2016/2/20.pdf (дата звернення: 21.01.2025).
3. Кирпа С.С. Співвідношення негласних слідчих (розшукових) дій і принципів кримінального провадження. *Право і суспільство*. 2015. № 1. С. 235-239. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_1_42 (дата звернення: 21.01.2025).
4. Шилов А.В. Тяжкість злочину як чинник, що лімітує можливості проведення негласних слідчих (розшукових) дій та допустимості отриманих доказів. *National Law Journal: Theory and Practice*. 2018. С. 139-141. URL: jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/4/part_2/31.pdf (дата звернення: 21.01.2025).
5. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.92 р. № 2135-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 21.01.2025).
6. Оперативно-розшукова компаративістика: монографія / О.М. Бандурка, М.М. Перепелиця, О. В. Манжай, В. В. Шендрік. Харків: Золота миля, 2013. 351 с.

7. Берназ В.Д. Нові професійні функції слідчого при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій та напрями вдосконалення їх підготовки. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 8-12.
8. Галаган В.І. Проведення слідчих (розшукових) дій: процесуальні та криміналістичні аспекти. *Актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. – (Міжнародний юридичний вісник). 2017. Вип. 1. С. 73-79.
9. Никифорчук Д.Й., Кравченко А.О., Копилов А.М. Проблемні питання проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 4. С. 173-180.
10. Погорецький М.А., Сергєєва Д.Б. Негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукові заходи: поняття, сутність і співвідношення. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 2. С. 137-141.
11. Шепітько В.Ю. Система слідчих (розшукових) дій за Кримінальним процесуальним кодексом України: стан і напрями оптимізації. *Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія"*. 2015. Т. 15. С. 66-73.
12. Шумило М.Є. Вагомість доказів у кримінальному процесі. *Вісник Національної академії правових наук України*. Вип. № 4. 2021. С. 95-104.
13. Свінцицький А.В., Степанов В.А., Леонов Б.Д., Удосконалення законодавства щодо термінології у сфері спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації. *Інформація і право*. № 3(34)/2020. С. 55-61. URL: ippi.org.ua/sites/default/files/8_17.pdf (дата звернення: 21.01.2025).
14. Аудіоконтроль. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Аудіоконтроль> (дата звернення: 21.01.2025).
15. Касаєва К.Д. Актуальні проблеми проведення негласних (розшукових) дій, передбачених статтями 270, 260 Кримінально процесуального кодексу України: матер. наук.-практ. семінару *Актуальні питання оперативно-розшукової протидії злочинам*, м. Дніпро, 25 трав. 2017 р. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2017. С.103-105. URL: er.dduvs.edu.ua/bitstream/1234456789/958/1/11.pdf (дата звернення: 21.01.2025).
16. Відеоконтроль. URL: <https://ru.wiktionary.org/wiki/відеоконтроль> (дата звернення: 21.01.2025).
17. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / відп. ред. В.С. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. Харків: Одіссей. 2013. 1104 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/KPK-komentar.pdf> (дата звернення: 21.01.2025).
18. Про оперативно-розшукову діяльність: проект закону України від 04.04.17 р. № 6284. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1 (дата звернення: 21.01.2025).
19. Сердюк А. Місце аудіо-, відеоконтролю особи та аудіо-, відеоконтролю місця у системі негласних слідчих (розшукових) дій. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 10. С. 161-167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_10_33 (дата звернення: 21.01.2025).
20. Про затвердження Інструкції "Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні": наказ Генеральної прокуратури України, МВС, СБУ, Адміністрації ДПС, Мінфіну, Мінюсту України від 16.11.12 р. №114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011490-0-12#Text> (дата звернення: 21.01.2025).

~~~~~ \* \* \* ~~~~~